

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง แนวทางการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถอดยศตำรวจ
และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๓๙/๐๓๓๑ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๒ หรือข้อกฎหมายมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอให้หรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้มีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ว่า พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) วรรคสาม และมาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี โดยพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสองปี และยกฟ้องในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ ฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น และมาตรา ๑๕๗ ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่า ความผิดตามคำพิพากษานี้เป็นความผิดที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเท่านั้น และการดำเนินคดีดังกล่าวแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณาและองค์การศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะมีเจตนารมณ์ของการกำหนดโทษแตกต่างไปจากข้าราชการตำรวจหรือผู้ที่เคยเป็นข้าราชการตำรวจถูกจำคุกอันเนื่องมาจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาและถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยทั่วไปที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเคยนำมาเป็นเหตุพิจารณาดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถอดยศออกจากยศตำรวจตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงขอหารือว่า คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พิพากษาให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความผิดตามมาตรา ๑๐๐ (๑) วรรคสาม และพิพากษาให้รับโทษจำคุกตามมาตรา ๑๒๒ วรรค

หนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ถือเป็นเหตุในการพิจารณาถอดยศตำรวจ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือไม่

(๒) สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้เคยมีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๘/๕๔๙๓ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๙ ขอความร่วมมือสำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการเสนอเรื่องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถอดยศตำรวจและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๗ กำหนดเหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไว้ในข้อ ๗ (๒) ว่า “เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” ซึ่งเป็นเหตุเดียวกับการเสนอขอถอดยศตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑ (๒) โดยในการเสนอขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในรายนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นว่าในการเสนอขอเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ควรเสนอเฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์เมื่อครั้งรับราชการตำรวจที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้เสนอขอไว้เดิมเท่านั้น ส่วนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับภายหลังเมื่อพ้นจากการเป็นข้าราชการตำรวจไปแล้วจะอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี) และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาว่า คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พิพากษาให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความผิดตามมาตรา ๑๐๐ (๑) วรรคสาม พิพากษาให้รับโทษจำคุกตามมาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จะถือเป็นเหตุในการพิจารณาถอดยศตำรวจตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือไม่ นั้น เห็นว่า การเสนอขอถอดยศตำรวจทั้งแก่ผู้ที่อยู่ในราชการตำรวจ และที่พ้นจากราชการตำรวจไปแล้วให้กระทำได้เมื่อมีผู้นั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ตามข้อ ๑ (๒)^๑ แห่งระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ จากบทบัญญัติ

^๑ข้อ ๑ การเสนอขอถอดยศตำรวจทั้งแก่ผู้ที่อยู่ในราชการตำรวจ และที่พ้นจากราชการตำรวจไปแล้ว ให้กระทำได้เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

๑.ล๑

๑.ล๑

ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การกำหนดเหตุแห่งการถอดยศมุ่งหมายถึงผลที่ผู้นั้นได้รับจากคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเท่านั้น โดยไม่ได้มุ่งหมายถึงสถานะของบุคคล กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี หรือฐานความผิดที่จะต้องเป็นไปตามกฎหมายใด ดังนั้น ถ้าข้าราชการตำรวจผู้ใดมีกรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไม่ว่าจะเป็นคำพิพากษาของศาลใด ย่อมอยู่ในหลักเกณฑ์ตามข้อ ๑ (๒) แห่งระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗

ประเด็นที่สอง การต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จะถือเป็นเหตุในการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือไม่ และในกรณีที่สามารถเรียกคืนได้ หน่วยงานใดจะเป็นผู้ดำเนินการเสนอเพื่อขอให้เรียกคืน เห็นว่า ในเรื่องนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติเหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไว้ในข้อ ๗ (๒)^๒ ว่าเป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การกำหนดเหตุแห่งการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มุ่งหมายกรณีเดียวกันกับเหตุแห่งการถอดยศตำรวจตามข้อ ๑ (๒) แห่งระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการถอดยศตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังนั้น ถ้าข้าราชการตำรวจผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ย่อมอยู่ในเหตุตามข้อ ๗ (๒) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔

ส่วนการเสนอขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๖^๓ ให้ดำเนินการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชั้นตรา เว้นแต่กรณีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์แต่เพียงบางชั้นตรา และข้อ ๘^๔ ได้กำหนดให้ส่วนราชการต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เสนอขอพระราชทาน

^๒ข้อ ๗ เหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต

(๒) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ข้อ ๖ ในกรณีที่ปรากฏเหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามข้อ ๗ ให้ดำเนินการเรียกคืนทุกชั้นตรา เว้นแต่กรณีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์แต่เพียงบางชั้นตรา

^๔ข้อ ๘ เมื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์รายใดมีกรณีที่ต้องถูกเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามข้อ ๗ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการรวบรวมเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้นั้นเพื่อส่งเรื่องไปสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับเรื่องแล้วหรือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นสมควร ให้เสนอรายชื่อพร้อมทั้งชั้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการรวบรวมเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้นั้นเพื่อส่งเรื่องไปสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับเรื่องแล้วหรือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นสมควร ให้เสนอรายชื่อพร้อมทั้งชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา ในกรณีนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติอาจรวบรวมเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เฉพาะในส่วนที่มีเอกสารหลักฐานอยู่ก็ได้ และหากมีเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้นั้นในส่วนที่ยังขาดอยู่ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือส่วนราชการอื่นที่เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็อาจดำเนินการเพิ่มเติมให้ครบถ้วน แล้วเสนอรายชื่อและชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๕๒

ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอรายชื่อและชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนไปยังสำนักเลขาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืนแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป